

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาภูมิหลัง สภาพการจ้าง สวัสดิการที่ได้รับ ปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงสวัสดิการเหล่านั้น ของแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็ง โดยเฉพาะจงเลือกศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งขนาดใหญ่ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 500 คน ได้แก่ บริษัทห้องเย็นโชติวัฒน์ขนาดใหญ่ จำกัด (มหาชน) และ บริษัททักษิณสมุทร จำกัด

การเก็บข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกคนงาน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการขออนุญาตเจ้าของสถานประกอบการสัมภาษณ์คนงานในโรงงาน จำนวน 7 คน โดยกำหนดเงื่อนไขให้นายจ้างจัดหาคนงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมาร่วมสัมภาษณ์ และอีกกลุ่มหนึ่งเข้าไปสัมภาษณ์ในหมู่บ้าน โดยอาศัยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีบังเอิญ จำนวน 8 คน นอกจากนั้นยังมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้นำท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากหลายฝ่าย ได้ข้อค้นพบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (60%) จบชั้นประถมศึกษา มีอายุเฉลี่ย 27 ปี เป็นโสดร้อยละ 47 อีกร้อยละ 53 แต่งงานแล้ว ส่วนใหญ่ (70%) มาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก สาเหตุที่พลิกผันชีวิตเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมคือความยากจนแร้นแค้นและประสบกับความไม่สม่ำเสมอของรายได้ในภาคเกษตรกรรม การเข้ามาแสวงหารายได้ขณะนี้ไม่อาจแก้ปัญหาความยากจนด้านเศรษฐกิจของครอบครัวได้ เพียงแต่ช่วยบรรเทาเท่านั้น

แรงงานส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาจากต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด จึงต้องเช่าที่พักอาศัยอยู่ในเทศบาลนครหาดใหญ่และบริเวณใกล้เคียง โดยจะเช่าอยู่รวมกันทั้งหญิงและชายประมาณ 8-9 คน เสียค่าเช่าบ้านหลังละ 2,000-4,000 บาทต่อเดือน หรือเฉลี่ยกันคนละประมาณ 300-500 บาทต่อเดือน หากรวมค่าน้ำค่าไฟด้วยจะตกประมาณคนละ 500-700 บาทต่อเดือน

ภาระด้านเศรษฐกิจของครอบครัว แรงงานทั้งหมดบอกว่า รายได้ของตนเป็นรายได้หลักของครอบครัว และขณะนี้ไม่มีอาชีพเสริมอื่นๆเลย นอกจากค่าที่พักและค่าใช้จ่ายส่วนตัวแล้ว แรงงานที่เป็นโสดส่วนใหญ่ต้องส่งเงินกลับบ้านให้บิดามารดาและส่งน้องเรียนหนังสือ ส่วนกลุ่มที่สมรสแล้วทั้งหมดไม่ได้ส่งเงินให้บิดามารดาเลย เนื่องจากมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายกันในครอบครัว ถ้าช่วงใดสามีตกงานก็แทบชักหน้าไม่ถึงหลัง บางครั้งต้องพึ่งการกู้ยืมเงินนอกระบบ ซึ่งต้องจ่ายดอกเบี้ยสูงถึงร้อยละ 20 ต่อเดือน หรือเล่นแชร์กับเพื่อนร่วมงาน เพื่อจะได้มีเงินหมุนเวียนมาใช้จ่ายประทังชีวิตให้อยู่รอดไปวันๆเท่านั้น

สำหรับการวางแผนอนาคต แรงงานส่วนใหญ่ (55%) ตั้งใจจะลาออกตั้งแต่อายุ 40 ปีขึ้นไป กลุ่มที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองคิดว่าเมื่อออกไปแล้วจะประกอบอาชีพค้าขาย แต่ก็ยังบอกไม่ได้ว่าจะขายอะไรและต้องเริ่มต้นด้วยเงินทุนเท่าใด สำหรับกลุ่มที่มีพื้นที่ทำกินอยู่บ้างจะไปประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม ขณะที่คนโสด ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง บอกไม่ได้ว่าถ้าออกจากงานแล้วจะประกอบอาชีพอะไรในอนาคต อย่างไรก็ตาม งานสตรีเหล่านี้ไม่ได้รู้สึกแร้นแค้นหรือสิ้นหวังกับความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่อยู่อาศัย

ของตน เพียงแต่ขาดปัจจัยการผลิตด้านเงินทุนในการประกอบอาชีพ หลายคนบอกว่าถ้ามีเงินทุนก็จะไม่เข้ามาทำงานในโรงงาน และหลังออกจากงานไปก็จะกลับไปทำงานที่บ้านโดยไม่ต้องการย้ายถิ่นไปที่ห่างไกล

ในการทำงาน นายจ้างส่วนใหญ่ปฏิบัติไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการจ่ายค่าจ้าง กล่าวคือ ลูกจ้างรายวันและรายชั่วโมงเมื่อมาทำงานในวันหยุดจะได้รับค่าจ้างเท่ากับค่าจ้างในวันทำงาน ส่วนลูกจ้างคำนวณตามผลงานไม่ว่าจะมาทำงานช่วงเวลาในวันทำงานหรือทำงานในวันหยุดจะได้รับค่าจ้างเท่ากับค่าจ้างในวันทำงาน นอกจากนั้นนายจ้างทั้งหมดที่ศึกษาได้ถือเอาอัตราค่าจ้างขั้นต่ำมาเป็นอัตราค่าจ้างทั่วไปขององค์กร โดยไม่ได้จัดทำโครงสร้างค่าจ้างไว้เป็นหลักเกณฑ์แน่นอน

แรงงานสตรีร้อยละ 75 บอกว่านายจ้างไม่สนับสนุนหรือส่งเสริมให้เรียนต่อ และยังอ้างอีกว่าจะส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อกระบวนการผลิต อีกทั้งไม่จัดฝึกอบรมเรื่องอื่นๆนอกจากเรื่องงาน และไม่ได้ส่งคนงานไปฝึกอบรมกับหน่วยงานต่างๆภายนอก ส่วนกฎหมายคุ้มครองแรงงานนั้น ร้อยละ 70 รู้ว่ามีกฎหมาย แต่ไม่รู้ว่ามีเรื่องอะไรบ้าง ร้อยละ 75 มองว่ากฎหมายคุ้มครองแรงงานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพวกเขา ขณะที่ร้อยละ 85 ต้องการมีความรู้เรื่องกฎหมายคุ้มครองแรงงานและต้องการให้นายจ้างจัดฝึกอบรมให้